

به نام خدا

نمونه های موردی مشارکت شهروندان در اداره شهر تورنتو

مبانی حقوقی مشارکت شهروندان تورنتو در اداره شهر

بر اساس قانون اساسی کانادا، عدم تراکم جای خود را به عدم تمرکز یا تمرکززدایی اداری داده است. در تراکم زدایی اختیارات اجرایی و اداری میان اندام های سازمانی مرکز و مأموران و دستگاه های محلی تقسیم می شود. به عبارتی دیگر، دولت مرکزی بخشی از اختیارات خود را به کارکنان محلی و سازمان های مربوط به واحدهای اداری تفویض می کند. بنابراین هر اقدامی از سوی متصدیان امور محلی طبق خط مشی سازمان های دولت مرکزی است. عاملان اجرایی و کارکنان مختلف، عوامل انتقال قدرت از مرکز به سطح پایین ترند و به طور مستقل نمی توانند تصمیم بگیرند. محل صدور قواعد و فرامین، حکومت مرکزی است، اما به جای اینکه اجرای این قواعد نیز توسط مرکز انجام گیرد به محل منتقل می شود. در تمرکززدایی از سوی قانون گذاری مرکزی به نهادهای محلی (شوراها، شهرداری ها، سازمان های غیردولتی و ...) اختیارات ویژه ای داده می شود تا اختیار تصمیم گیری های اداری از محل را داشته باشند و بتوانند خود و یا به وسیله عوامل اجرایی خود (مثلاً شهرداری ها به عنوان حکومت های محلی) آن را اجرا کنند.

بر این اساس در کشور کانادا انواع ارگان های تصمیم گیری و مراکز ویژه در سطح مرکزی و محلی وجود دارد. این سطوح شامل مجالس ایالتی، شوراها، حکومت محلی و ادارات دولتی است که در حدود اختیارات قانونی خود به برنامه ریزی و اجرای آن میپردازند. از لحاظ اجرایی در این کشور سه سطح اجرایی یعنی محلی، منطق های و مرکزی وجود دارد که میان سطح محلی و مرکزی هیچگونه ارتباط و یا نظارت مستقیمی وجود ندارد و حلقه واسطه آنها را سطح تصمیم گیری منطقه ای تشکیل می دهد. مناطق در کانادا بخشی از کشورند که دارای خصوصیات مشترک تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی، قومی، نژادی و فرهنگی هستند که ممکن است چندین شهرستان و حتی استان را شامل شوند. در این کشور شهردار منتخب شورا بوده و شوراها به عنوان پارلمان محلی و شهرداری به عنوان حکومت محلی در حدود اختیارات قانونی خود مستقلاً عمل می کنند و هیچگونه نظارت دولت مرکزی بر اعمال آنها وجود ندارد. در سطح محلی ارتباط تنگاتنگی میان مردم، شوراها و شهرداری (حوزههای ستادی) و مدیران شهری (حوزه های صف) وجود دارد.

حکومت محلی در کانادا تجلی گاه مشارکت مستقیم شهروندان در تصمیم گیری است. از جمله شهرهای عمده و مهم کانادا که قطب صنعتی، فرهنگی آن را تشکیل می دهد و مشارکت مستقیم مردم در نظام تصمیم گیری آن مشاهده می شود شهر تورنتو است.

تورنتو؛ مردمسالاری و مدیریت شهری واحد

در تورنتو، شورای شهر در رأس سازمان های محلی از جمله شهرداری قرار دارد. اعضای شورا با رأی مخفی مردم با لحاظ کردن ابعاد فنی، اجرایی (و بعضاً گرایش های حزبی) انتخاب می شوند و در مقابل آنها مسئولیت دارند. شهردار منتخب شورا است و کارکنان شهرداری بدون اعمال نظارت شورا و به تشخیص شهردار با در نظر گرفتن میزان کارآیی در اجرای وظایف خود انتخاب می شوند. بنابراین با وجود استقلال کارکردی، نوعی همکاری تنگاتنگ بین سازمان های محلی وجود دارد. شهروندان و ارضای نیازها و خواسته

های آنها غایت سازمانهای محلی را تشکیل می دهد. بر این اساس "مشارکت شهروندان در اداره شهر" در تمامی مراحل تصمیم گیری در شهر تورنتو مشاهده می شود تا جایی که شورای شهر یکی از گروه های کاری خود را به مشارکت مستقیم شهروندان در اداره شهر اختصاص داده است. اساس مشارکت شهروندان را قوانین مربوط به بهداشت شهر، قوانین مربوط به مؤسسات مدنی و مقررات انجمن شهروندان تشکیل می دهد. شورای شهر طی یکی از گزارش های خود آورده است که «تورنتو شهری است با نژادها، لهجه ها و فرهنگ های گوناگون و ساکنان آن با وجود تفاوت ها، در بهبود کیفیت زندگی در محله ها، خیابان ها، پارک ها و ... یکسان می اندیشند. بنابراین مشارکت در این شهر سنتی دیرپاست و باید آن را تعمیق و گسترش نیز بدهیم»

مشارکت شهروندان تورنتویی در اداره شهر عبارت است از:

۱- ارتباط مستمر با شورا، به این معنی که مشارکت شهروندان به پشت صندوق های اخذ رأی ختم نمی شود، بلکه پس از انتخاب اعضای شورا در سیاست گذاری ها، برنامه ها و تصمیمات شورا به شکل هدایت و نظارت عمل می کنند.

۲- داشتن نمایندگی و وکیل در شورا، شهروندان تورنتویی می توانند راساً علیه شورا اقامه دعوا کنند و به منظور احقاق حقوق خود به انتخاب وکیل مبادرت نموده و مطالبات خود را به دست آورند.

۳- مشارکت در تصمیم گیری های مشورتی راجع به موضوعات خاص، شورا در موارد تصمیم گیری یا نظارت بر اجرای تصمیم در موضوعات خاص، افراد ذینفع مانند کسبه، ساکنان محله ای خاص و ... را به طور مستقیم در جریان تصمیمات خود قرار می دهد و پس از کسب دیدگاه های آنان، تصمیم نهایی را اتخاذ می کند.

۴- عضویت در کمیته های فرعی و مشورتی شورا، این کمیته ها به لحاظ محدود بودن موضوعی نیازمند ارتباط مستقیم با مردم هستند. بر این اساس در موارد مختلف از جمله بررسی، تفحص، نظارت، کنترل و ... گروه های مختلف مردمی را به عنوان گروه های کاری یا مشورتی انتخاب می کنند.

۵- مشارکت در مؤسسات، اتحادیه ها، گروه های صنفی و سایر نهادهای مدنی.

علاوه بر این موارد، شهروندان با ایجاد مؤسسات و مجامع صنفی بر تصمیمات یا اجرای تصمیمات توسط شوراها و شهرداری ها نظارت می نمایند. این مؤسسات به مثابه احزاب محلی، حلقه واسط شوراها، شهرداری ها و مردم هستند. شکل و الگوی واحدی از مشارکت شهروندان در اداره شهر تورنتو وجود ندارد. رابطه میان شهروندان و حکومت شهری (شهرداری ها) به دو شکل سازمانی و موضوعی مشخص می شود؛ به این صورت که شوراها سازمان واسطه شهرداری ها و شهروندان هستند که بسته به موضوع مورد اجرا از شهروندان می خواهند که در اداره شهر فعالانه مشارکت کنند. در تورنتو، شهرداری با نگرشی کاملاً راهبردی با توجه به ماهیت فنی آن از یک طرف و محلی بودن از طرف دیگر، شهروندان را در تصمیم گیری سهیم می نماید. در شرایطی که حکومت شهری به هنگام تصمیم گیری در موضوعی خاص اطلاعات چندانی نداشته باشد، نقش رهبری، هدایت و نظارت را کاملاً به مردم واگذار می کند و شهروندان با شور و اشتیاق فراوان به حل مسئله یا تصمیم گیری در آن موضوع خاص می پردازند. مشارکت شهروندان تورنتویی برآیند اعتماد متقابل میان شهروندان و شهرداری هاست. محصول چنین مشارکتی افزایش توانایی اجتماعی، تقویت عرصه عمومی و گسترش جامعه مدنی است. جامعه مدنی شبکه ای از روابط اجتماعی غیررسمی میان گروه های اجتماعی را در برمی گیرد که به صورت فعالانه مسائل اجتماعی خود را حل می کنند. این گروه ها محله ای، گروه های مذهبی، مؤسسات خیریه، گروه های فعال اجتماعی، جنبش های اجتماعی و ... فعالیت می کنند. جامعه مدنی سطح سومی از روابط اجتماعی است که بیرون از نظارت دولتی

و سودجویی اقتصاد بازار عمل می کند. در واقع جامعه مدنی حلقه اتصال بخش خصوصی و دولتی است. تقویت جامعه مدنی به معنی افزایش قابلیت و توانایی اجتماعی است که موجبات مشارکت فعالانه شهروندان در تصمیم گیری، حل مسائل اجتماعی و ایجاد زمینه گفتگو میان شهروندان و مقامات شهری را فراهم می کند.

مؤسسات مدنی تورنتو به عنوان ابزار اعمال و تداوم مشارکت شهروندان کارکردهایی به شرح زیر دارد:

- ۱- اطلاع رسانی در مورد مسائل اجتماعی.
- ۲- مشارکت شهروندان در نظارت بر تصمیم گیری های شهرداری ها و شوراهای.
- ۳- ایجاد و افزایش شفافیت در روابط میان تشکلات محلی.
- ۴- افزایش مشارکت گروه های حاشیه ای.
- ۵- تشویق و ترغیب شهروندان به حل مسائل شهر با مکانیسم سازمان های محله ای و...
- ۶- افزایش اعتبار و اعتماد اجتماعی به شهروندان.

شهرداری تورنتو نیز از مشارکت فعالانه شهروندان در اداره امور شهر حمایت می کند. در شهرداری تورنتو ادارات توسعه اجتماعی و بهداشت شهر از جمله اداراتی هستند که مؤسسات محلی و تشکلات اجتماعی را مورد حمایت اداری مالی قرار می دهند. این مؤسسات در برخی شرایط، بخشی یا تمام مسائل محلی را بدون اتکا به شهرداری حل و فصل می نمایند. از جمله حمایت های شهرداری از مؤسسات مدنی می توان به ایجاد صندوق های مالی، اعطای کمک های بلاعوض، هدایا و کمک به انجام سرمایه گذاری اولیه اشاره کرد. این حمایت ها توان اقتصادی مؤسسات مدنی را در حوزه های مختلف فرهنگی، هنری، اجتماعی، پیشگیری از وقوع جرم، بیکاری جوانان و ... افزایش می دهد. اطلاع رسانی شهری از دیگر اقدامات شهرداری تورنتو در افزایش مشارکت شهروندان در اداره امور شهر به شمار می رود. شهرداری با انتشار جزوه های اطلاع رسانی و بروشورهایی به زبان های مختلف، آنها را در اختیار گروه های زبانی تورنتو قرار می دهد. علاوه بر این فضاهای مناسبی جهت ملاقات و گفتگو میان مسئولان و شهروندان را نیز فراهم ساخته است.